

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye’de artan işkence vakalarının mevcut yasal mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesi ve uygulanan cezasızlık politikasının işkenceyi meşrulaştırmasının yaratacağı mağduriyet ve zararların araştırılması ve insan haklarına uygun tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasanın 98 inci İçtüzüğün 104 ve 105 inci maddeleri gereğince ekte sunulan gerekçe çerçevesinde Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 30.06.2020

Meral DANIŞ BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siiirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili
İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

İşkence uygulamaları gözaltı merkezleri, cezaevleri, karakollar ve hatta sokak ortasında dahi gerçekleşmekte olup iktidarın “işkenceye sıfır tolerans” söyleminin aksine yaygın ve meşru bir hal almıştır. İşkencenin toplumun her yerine sinmiş olmasında cezasızlık politikasının etkileri kadar erkin, bu yöntemi geleneksel kodlarında barındırıyor olmasının da payı bulunmaktadır. Türkiye’de işkence uygulamasının varlığının kabul edilmemesine rağmen mütemadiyen devam etmesi, meselenin kronik yanını ortaya koymaktadır.

26 Haziran günü evine yapılan baskın sırasında 3 buçuk saat boyunca işkenceye maruz kalan HDP Yerel Yönetimler Kurulu Üyesi Sevil Rojbin Çetin'e ait olan fotoğrafların kamuoyuna yansması iktidarın işkenceyi topluma kanıksatma ve meşru gösterme gayretinden azade değildir. Sevil Rojbin Çetin saatlerce son derece ağır ve insanlık dışı muamelelerin öznesi olmuş; raporlarla belgelenen hadisenin iki bacakta köpek ısırması, belinde ayakkabı izi, dudağında patlama vücudunun farklı yerlerinde darp izi bırakılacak şekilde gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. İki köpeğin “işkence aracı olarak” kullanılması, işkencenin insanlık dışı

yanını göstermektedir. Çetin'in fiziki olarak son derece ağır işkenceye uğramasının dışında manevi varlığına yönelik açık saldırılar söz konusu olmuş, iktidarın kadına düşman bakış açısı burada da açığa çıkmıştır. Çetin'in yarı çıplak soyularak, gözleri kapalıyken fotoğraflarının çekilmesinin, fotoğrafların hizmet edeceği amaçlar bakımından kişilik haklarına saldırı olduğu şüphesizdir. Tüm bunlara rağmen emniyet ve valilik tarafından yapılan Rojbin Çetin'in kaçma girişimi esnasında köpek saldırısının gerçekleştiği yönündeki açıklamaların ise durumu meşru gösterme gayretine dair olduğu açıktır.

İşkencenin sistematik bir duruma dönüşmesi ve işkence görüntülerinin kamuoyuna yansıtılmasının tüm toplum sindirme, baskı ve tehdit altına alma gibi anlamları da mevcuttur. İşkence uygulayıcıları ve işkenceye cevaz veren, meşru gösteren iradenin; tüm toplumu muhalif olmama, iktidardan yana durmaya zorladığı da kuşku götürmemektedir. Nitekim işkence uygulamalarının salt işkenceye uğrayan değil, geri kalan halk kesimi açısından da bir tehdit olduğu dikkatlerden kaçmamalıdır.

Neredeyse her gün cezaevlerinden işkence hadiselerine dair şikayetler gelmekte iken, işkencenin tüm topluma dayatıldığı algısı işkencenin tüm topluma sirayet ettiği vakalarla sabittir. Son yıllarda yasa, kural ve norm denetiminden kaçınma, keyfilik, bilinçli ihmal gibi sebeplerle usul güvencelerinin ihlal edilmesi, gözaltı sürelerinin uzunluğu, izleme ve önleme mekanizmalarının işlevsiz kılınması ya da bağımsız izleme ve önlemenin hiç olmaması gibi sebeplerle resmi gözaltı merkezlerinde işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında ciddi bir artış görülmektedir. Sadece son bir yıl içerisinde özellikle Urfa’da, Ankara’da birden çok kez, Antalya’da ya da İstanbul’da resmi gözaltı merkezlerinde yaşanan çok sayıda kaygı verici işkence uygulaması basına, mahkeme tutanaklarına, insan hakları kurumlarının raporlarına yansımıştır. 2019 yılında Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV)’na işkence ve kötü muameleyle maruz kaldığı gerekçesiyle 908 kişi başvurmuştur. Türkiye’de doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldığı için TİHV’e başvuran 838 kişiden 379’u (%45,2) emniyet müdürlükleri, 120’si (% 14,3) ise polis karakolu gibi resmi gözaltı merkezlerinde işkenceye maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca 214 (%25,5) kişi de kolluk güçlerinin gözaltı ve nakil araçlarında işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmış olduğunu dile getirmiştir. TİHV Dokümantasyon Merkezinin verilerine göre ise 2020 yılının ilk beş ayında resmi gözaltı yerlerinde 107 kişi işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmıştır.

Anayasa ve taraf olunan uluslararası akitler işkenceyi yasak kılmakta ise de bilhassa son zamanlarda artan hukuk dışı uygulamalar bu yasağın açıkça delindiğini göstermektedir. Açıklamış olduğumuz hususlar doğrultusunda parlamento çatısı altında kurulacak bir araştırma komisyonu marifetiyle işkenceye dair çalışmalar yürütülmesi ve acil önlemlerin belirlenmesi elzemdir.